Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi

Cemal Süreya

Resimleyen: Mustafa Delioğlu

YKY'de 22. baskı

YKY

Yapı Kredi Yayınları

ARİTMETİK İYİ KUŞLAR PEKİYİ

Cemal Süreya (Cemalettin Seber; 1931, Erzincan - 9 Ocak 1990, İstanbul) 1954'te Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Maliye ve İktisat Bölümü'nü bitirdi. Maliye Bakanlığı'nda müfettiş yardımcılığı ve müfettişlik görevlerinde bulundu; 1965'te ayrıldığı müfettişlik görevine 1971'de yeniden döndü; 1982'de müşavir maliye müfettişliğinden emekli oldu. Ağustos 1960'ta başladığı ve yalnızca dört sayı çıkarabildiği *Papirüs* dergisini, Haziran 1966-Mayıs 1970 arası 47, 1980-81 arası iki sayı daha çıkardı. 1978'de Kültür Bakanlığı'nda Kültür Yayınları Danışma Kurulu üyesi olarak da görev yapan Cemal Süreya, emekli olduktan sonra, yayınevlerinde danışman ve ansiklopedilerde redaktör olarak çalıştı. Birçok dergide yazıları ve şiirleri yayımlandı; ayrıca *Oluşum, Türkiye Yazıları, Maliye Yazıları* dergileri ile *Saçak* dergisinin kültür-sanat bölümünü bir süre yönetti. *Politika, Aydınlık, Yeni Ulus* ve *Yazko Somut* gazeteleri ile *2000'e Doğru* dergisinde köşe yazıları yazdı.

İkinci Yeni hareketinin önde gelen şair ve kuramcılarından sayılan Cemal Süreya'nın ilk şiiri "Şarkısı-beyaz", Ocak 1953'te *Mülkiye* dergisinde yayımlanmıştı. Ölümünden sonra adına bir şiir ödülü kondu. Feyza Perinçek ve Nursel Duruel, şair üzerine bir biyografik inceleme hazırladılar: *Cemal Süreya / Şairin Hayatı Şiire Dahil* (1995). 1997 yılında da *Cemal Süreya Arşivi* yayımlandı.

Kitapları:

Şiir: *Üvercinka* (1958; Yeditepe Şiir Armağanı), *Göçebe* (1965; 1966 TDK Şiir Ödülü), *Beni Öp Sonra Doğur Beni* (1973), *Sevda Sözleri* (*Uçurumda Açan* ile birlikte toplu şiirleri: 1984), *Sıcak Nal* ve *Güz Bitigi* (1988; Behçet Necatigil Şiir Ödülü), *Sevda Sözleri* (bütün şiirleri: 1990, ö.s; YKY 1995).

Düzyazı: *Şapkam Dolu Çiçekle* (1976; genişletilmiş basım: *Toplu Yazılar I:* Şapkam Dolu Çiçekle *ve Şiir Üzerine Yazılar*, YKY 2000), *Günübirlik* (1982; *Uzat Saçlarını Frigya* adıyla: 1992; genişletilmiş basım: *Toplu Yazılar II: "Günübirlik"ler*, YKY 2005), *Onüç Günün Mektupları* (1990, ö.s.; YKY 1998), *99 Yüz* (1991; YKY 2004), *999. Gün / Üstü Kalsın* (1991; genişletilmiş basım: *Günler*, YKY 1996), *Folklor Şiire Düşman* (1992), Aydınlık *Yazıları / Paçal* (1992), Oluşum*'da Cemal Süreya* (1992), Papirüs*'ten Başyazılar* (1992), *Güvercin Cumhuriyeti* (konuşmalar ve soruşturma yanıtları: haz. Nursel Duruel, YKY 1997; genişletilmiş basım: 2002).

Cemal Süreya iki antoloji (*Mülkiyeli Şairler* ve *100 Aşk Şiiri*) hazırladı; Simone de Beauvoir'dan *Sade'ı Yakmalı mı?* (1966; YKY 1997), Gustave Flaubert'den *Gönül ki Yetişmekte (Duygusal Eğitim)* ve Antoine de Saint-Exupéry'den *Küçük Prens* (Tomris Uyar'la birlikte) başta olmak üzere, pek çok çeviri yaptı. Çeviri şiirleri (*Yürek ki Parampara*, haz. Eray Canberk, YKY 1995) ve *Çocukça* dergisi için yazdığı yazılar (*Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi*, haz. Necati Güngör, 1993; YKY 1996) derlendi.

Cemal Süreya'nın
YKY'deki kitapları:

Sevda Sözleri
(bütün şiirleri, 1995)
Yürek ki Paramparça
(çeviri şiirler, 1995)
Üvercinka (2008)
Günler
(günlük, 1996)
Güvercin Curnatası
(konuşmalar ve soruşturma yanıtları, 1997)
Onüç Günün Mektupları
(mektup, 1998)
Toplu Yazılar I:
Şapkam Dolu Çiçekle ve Şiir Üzerine Yazılar (2000)
99 Yüz (2004)
Toplu Yazılar II:
"Günübirlik"ler (2005)

Doğan Kardeş
Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi
(çocuk yazıları, 1996)

Üstü Kalsın - Seçme Şiirler *(2008)*

DOĞAN KARDEŞ KİTAPLIĞI - 88
— okul çağı —

CEMAL SÜREYA

Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi

Hazırlayan:
Necati Güngör

Resimleyen:
Mustafa Delioğlu

YKY

Yapı Kredi Yayınları - 621
Doğan Kardeş Kitaplığı - 88
— okul çağı —

Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi / Cemal Süreya
Hazırlayan: Necati Güngör
Resimleyen: Mustafa Delioğlu

Kitap editörü: Çetin Şan

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Pasifik Ofset
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Haramidere - Avcılar / İstanbul

1. baskı: Broy Yayınları, 1993
YKY'de 1. baskı: İstanbul, Mart 1996
13. baskı: İstanbul, Aralık 2008
ISBN 978-975-363-485-4

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., 2000
Sertifika No: 1206-34-003513
Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.yapikrediyayinlari.com
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr
http://www.yapikredi.com.tr

İÇİNDEKİLER

Çocuklar İçin Edebiyat • 7
"Aslında Hiç Parmak Kaldırmadım!" • 13

ARİTMETİK İYİ KUŞLAR PEKİYİ
Lacivert İpek Helikopter • 23
Behçet Necatigil • 27
Altı Kitap • 29
Issız Ada • 33
Dört Büyük Şair • 37
İki Annesi Vardı • 41
Yılbaşı Gecesinde İller • 45
Gülmek • 49
Ünlü Ressam • 52
Ceren Doğan'la Konuştum • 56
Renkler Ölmüyordu • 60
Reklamlar • 63

*Çocuklar İçin Edebiyat**

185. gün

İki ay olmuş *Çocukça* dergisinden kovulalı. Oysa ben oradaki "Aritmetik İyi, Kuşlar Pekiyi" başlıklı sütunumu çok seviyorum. On iki yazı yazmışım. Orhan Alkaya'nın isteği üzerine girdiğim bu işte, başta, bayağı zorlandım. Kolay değil, yedi sekiz yaş düzeyindeki çocuklara, onların öğrenci olmayan yanlarına seslenebilmek. İki yazı çok zor çıktı. Giderek ısınmış ve kendime göre bir yol bulmuştum. Çocukların her şeyi zaten anladığı düşüncesinden çıkış yaptım. Geliştirebilirdim de bunu.

Kapılıp gitmek isterdim o yazılara.

187. gün

(...)

Elli yaşından sonra da şair olunamıyor. On yaşında da şair olunamıyor. Şiir için en elverişli yaşlar 16-25 yaşlarıdır. Daha öncesi çok erken, sonrası biraz geçtir. Kırk yaştan son-

* Bu bölüm Cemal Süreya'nın *Günler* (YKY, 1996) adlı yapıtından alınmıştır.

ra ise şiir için yalnız geç kalınmış değil, ölünmüştür. Bu iki duruma bir bakalım.

Çocuk şair niçin olunmaz? Şiir sadece şiir deneyi değildir; bütün bilimler üstüne, sanatlar üstüne, tarih üstüne, siyasa üstüne, felsefe üstüne, gelenekler ve görenekler üstüne kısacası bütün bir hayat üstüne "bireşik" bir duygu ve düşünceye yükselmiş olması gerekir şairin. Çocuk bunları edinebilir mi? Çocuk; dilin, duygu ötesinde kalan bir erginliği gerektiren kıvamını kavrayabilir mi? Bilinçli olarak kavrayabilir mi? Sanırım, bu soruya olumlu bir karşılık vermek çok güç. Verilemez. Bu bakımdan zaman zaman ileri sürülen çocuk şairlerin hepsinden rahatça kuşkulanabiliriz. Dünyanın hiçbir ülkesinde de çocuk şair olarak sunulan, hatta kimi zaman üstlerinde hatırı sayılır gürültüler kopartılan çocukların şiir uğraşını sürdürdükleri görülmemiştir. Çünkü çocuk, şiirin yalnızca egzersiz yönünü kavrayabilir, bir de duyganlık yönünü sezebilir. Oysa şiir, bütün bir hayatın, bütün sanatların, hatta bilimlerin, daha doğrusu bilimsel verilerin köpüğü olan bir noktadan sonra serpilmeye başlar.

İleri yaşta niçin şair olunmaz? Çünkü şair, bütün şiir ötesi deneylerin yanı sıra şiirin de deneyini sürekli olarak yaşamalıdır. Dili bir süreden beri şair olarak kavrama durumunda olmalıdır. Yoksa yazdıkları şiir değil, yalnızca şiir biçimleri olacaktır, buluşları imgeler halinde değil, terimler halinde gelecektir.

Şu da var. Bir şair ilk dizesiyle kendini ortaya koyar, sonradan ancak gelişebilir, ama sözgelimi dönüşemez. İlk beş yılında, ilk on yılında belli bir şiirsel onura yükselmemiş bir kimsenin sonradan önemli bir şair olması beklenemez. Evet, "deha, olgun yaşta gerçekleştirilen bir gençlik düşüncesidir". Dehanın belirmesi için olgun yaşın beklenmesi şart değil şiirde. Ama o düşünce olgun yaşta gerçekleşmişse, bunun mutlaka gençlik döneminde tutarlı bir kökü vardır.

646. gün

Ayrı bir çocuk edebiyatı olmaması kanısındayım. Biri diyecek ki, "Ama var böyle bir edebiyat!" Var, var olmasına; ne ki, olması gerektiği için değil, kendisi var olmak istediği için. Geçende bir arkadaş *Saçak*'taki bir soruşturmaya verdiği karşılıkta ne güzel soruyordu: "Çocuk yazar var mı?" diye.

Çocuklar için edebiyat... O zaman "ilkokul çıkışlı altmışlıklar" edebiyatından niçin söz edilmesin? Bir "dalgıçlar edebiyatı"ndan? Gerçekte bunlara da varım. Ama bir "çocuk edebiyatı"na, yoo!

Edebiyat vardır. Çocuklar da ondan kendilerine göre koparabildiklerini alırlar. Çocuğu küçümseme yatıyor "çocuk edebiyatı" sözünde. Bırakalım, çocuk da yüzmeyi (okuma yazma) öğrendikten sonra bizim girdiğimiz denize girsin.

Bilginin çocuklara ayrı bir aktarılış biçimi olabilir. Olmalıdır. Ama "çocuk Süleymaniyesi"ni kabul edemem. Kahramanı çocuklar olan romanlar vardır. Ama niçin çocuk romanı olsun? Çocuk politikası var mı? Çocuk belediyesi?

İnsanlık tarihinde çocukluğun tarihi de yeni sayılır. Yeni hayat serüveni içinde, çocuklara gerekmeyen yerlerde de, ayrı işlemler uygulama. Wilhelm Reich çocukları nasıl sömürdüğümüzü, onlara her yönden nasıl bir zindan ve kölelik hayatı yaşattığımızı uzun uzun anlatır yapıtlarında. Erkekler, kadın kölelerine, onların da köleleri olduğunu anlatmak için çocukluğu kurdular.

S. Firestone, Ortaçağ'da çocukluk diye bir kavramın geçerli olmadığını söyler. Ne çocuk giysileri vardır o çağda, ne oyuncaklar, ne de çocuk konuşması. Bütün bunları büyük bir sapkınlık olarak niteler ve daha çok Rönesans'tan sonra ortaya çıktığını ekler, önceleri çocuklar "küçük boy" insanlardı; çıraklar da onlardı, hizmetkârlar da...

Çocuk henüz "ekmek" diyemiyor da, "epe" diyorsa, ona kalkıp "epe" diye söz etmeyelim ekmekten. O zaman "epe"den ekmeğe geçim süreci uzar, ya da hiç değilse, biz uzamasını istiyoruz demektir. Çocuk edebiyatı budur. Hele günümüzdeki gibi adamakıllı özelleştirilmiş; karışık biçimleri, tecimsel kuralları bulunmak istenmiş bir çocuk edebiyatı. İnsanın daha başlangıçta aşağılanması...

Günümüzde ilkokulu yeni bitirmiş 11 yaşında bir çocuğa özel liselerin, Anadolu liselerinin sınavları için yükletilen çok kökenli, karmaşık bilgileri düşünüyorum. Bir yerde bilgi olmaktan çıkmışsa da, çocuk bilgileri mi bunlar? Bunları öğreneceğine güvenilen kişi niçin Çehov'u, Sait Faik'i anlayamasın.

904. gün

23 Nisan'ın, uluslararası çocuk şenliğine dönüşmesi çok güzel bir şey. Bunun dünyada tek olması bir özgünlük de kazandırıyor ülkemize. Her yıl o günleri iple çekiyorum. TV'de gösterileri büyük bir tatla izliyorum. Başka bir şey bu...

Yalnız bu yıl ilkellikle de, barbarlıkla da kolay açıklanamayacak iki tatsızlığa tanık olduk.

Birincisi, Türkiye temsilcisi olarak çocukların parlamento gününe katılan çocuğun giyimi. ABD'lisi, Macar'ı, İngiliz'i, Fransız'ı ulusal giysiler içinde boy gösterirken, bizim temsilcimiz koyu renk takım, ak gömlek, kravatla kürsüye çıktı. Aşağılık duygumuzda da tutarsızlık var diye düşündüm. 19 Mayıs'ta gençlere neredeyse çarşaf giydirecek bir anlayış, 23 Nisan'da ilkokul çocuğuna ulusal giysiyi çok görüyor. Çocukların parlamento gününde, dünyanın tek modern giyinen halkı olduğumuzu kanıtladık.

İkinci tatsızlık ilkellik ve barbarlıkla belki biraz açıklanabilir. İçişleri Bakanı kürsüye çıktı ve yaptığı konuşmada "Atatürk'ün yurdu düşmanlarından kurtardığını, 23 Nisan bayramının buradan kaynaklandığını" söyledi. O anda meclis salonunda o düşmanların çocuk temsilcileri de vardı. Hem kardeşlik şölenine çağırıyorsun, hem de sizin gibi düşmanlardan kurtulduk diyorsun...

"Aslında Hiç Parmak Kaldırmadım!"

Edebiyat öğretmenlerimi hiç unutmam. Onların bende, düşünüyorum da, belirleyici edebi rolleri olmuş değil. Ama, bana hepsi, iti kazandırmıştır...

Ortaokulda, Nimet Kolçak diye bir edebiyat öğretmenimiz vardı. Eski soyadı Nimet Karayel. Tarih romanları yazarı M. Sami Karayel'in eski eşi. Bilecik Ortaokulu'nda parasız yatılı olarak okuyordum. Öğretmenimizin ufku çok genişti. Şimdi düşünüyorum geriye doğru, gerçekten, edebiyat bilgileri çok sağlamdı. Bir sözü kalmış bende. O, benim için biraz iteleyici oldu. Bir tanım: "Hüseyin Cahit Yalçın sıcak bir yazardır; Falih Rıfkı Atay ise, çok usta, çok daha ayrıntılara inebilen, ama soğuk bir yazardır!" Bu tanım bende kalmış. Öğretmenimiz böyle biriydi...

O sıralar üç yıl, ortaokulda parasız yatılı okudum. Türkçe derslerinde en öndeydim. Hatta bir örnek vereyim, bazan güç denemelerine girerdim: Bütün sınıfın, bir kişi hariç; sınıfın birincisi ya da ikincisi hariç; ikincisi... Bütün sınıfın kompozisyonunu yazmış olurdum! Fakat hocamız, tabii benimkine on verdikten sonra, onlara da beşten aşağı olmamak üzere, aynı kişi yazdığı halde, sıralama yapmıştır: Yedi alan, altı alan, beş alan olmuştur...

Lisede de parasız yatılı okudum. Lisede de çok değerli öğretmenlerim oldu. Lise birde, rahmetli Ali Sedat Oksal gelirdi edebiyat derslerimize. Aruzu, bize çok iyi öğretti. Sanırım, yeni edebiyatı değil ama, yani 1940'tan sonraki edebiyatı değil ama, ondan önceki edebiyatı çok iyi biliyordu. Zaten gazetelerde dil yazıları yazardı: *Milliyet*'te. Tikleri olan bir adamdı. Çok güzel konuşurdu. Ondan sonra, o öldükten sonra, ertesi yıl ünlü yazar Mehmet Behçet Yazar geldi. Ünlü yazar ve şair. Çok yaşlıydı, üst üste gözlükler takardı. Beni keşfetti diyebilirim!

Bir gün bir kompozisyon vermişti. İki kişiyi çok beğendi. Bir beni, bir de Necati Akgül adlı bir arkadaşı... Yalnız ben, tahrir ödevinin üzerine "Cem Süreyya" yazmıştım.

Geldi, "Cem Süreyya kim?" dedi.

"Benim," dedim.

"Sahiden Cem mi adın?" diye sordu.

"Yok," dedim, "benim adım Cemalettin."

Arkasına "...alettin" ekledi; "Bir daha adınla yaz!" dedi.

Mehmet Behçet Yazar, gerçekten eski edebiyatı çok iyi bilirdi. Eski ölü dilleri bilir, Çağatayca bilir... Çok da efendi bir adamdı. Öbür öğretmenler de çok saygı gösterirlerdi ona. Cumhuriyet'in ilk yıllarından kalma bir adamdı...

Ondan sonra genç bir bayan geldi bizim sınıfa. Çok genç, ince... Melahat Babacan. İki yıl onda okudum aslında. Mehmet Behçet Yazar gitmişti. Yıl olarak, 1948-50. '50 mezunuyum ben. Melahat Babacan, çok düzgün konuşan bir insandı. Yani beklerdik, yaptığı cümlelerde bir tane düşük olsun, yapmazdı. Şerif Hulusi'nin eski eşiydi.

Bizim sınıf, haylaz bir sınıftı! Son sınıf... Adı, Edebiyat-G. Hatta hep iki senelikler. Bizim gibi bir iki parasız yatılı, böyle

uysal kişi vardı aralarında. "G" harfinin üstüne bir işaret koyup, yumuşak G yaparlardı hep. Yani, "Edebiyat yumuşak G"de okurduk. Bütün öğretmenlere karşı haylazlık yaparlardı. Ama Melahat Hanım'a karşı hepsi ayaktaydı! Hepsi hayrandı Melahat Hanım'a!..

Melahat Hanım da bana edebiyat alanında büyük bir yakınlık gösterdi ve beni biraz ayırdı.

Sonradan hocalarıma rastladım, evet. Yani ikisine rastladım. Mehmet Behçet Bey ölmüştü. Öbürü zaten daha önce ölmüştü. Yazar olduktan sonraydı... Bir gün Nimet Hanım'a rastladım Mısır Çarşısı'nın önünde. O zaman daha, *Üvercinka* yeni çıkmış. O da İstanbul'da, Kumkapı'da bir ortaokula nakledilmiş... Arkadaşlarımdan duymuştum, Bilecik'ten gelmiş.. Orda, gittim, "Siz, Nimet Hanım mısınız?" dedim. "Aa, Cemal!" dedi... Fakat öyle tuhaf bir şey oldu ki... O sırada ne olmuştu? Askere mi gidecektim? Bana bir telefon numarası verdi. Arayamadan gittim. Geldiğimde tekrar aradım. Birkaç yıl sonra. Avrupa dönüşüydü... Bu kez sanki, anısı soğumuş gibi geldi! Beni çok severdi oysa. İlgi göstermedi. Ben de bir daha aramadım... Ama Melahat Hanım, ben *Papirüs*'ü çıkarırken; bir gün *Papirüs*'e geldi. Oturduk, konuştuk... Onunla yakınlığımız oldu. Lisedeki öğretmenim olduğu için, daha yakındık, daha bir diyaloğumuz vardı. Sonra pek az rastladım. Nahit Hanım'ın evine gider. Her zaman, bir gün gelsin de göreyim; başka öğrencileri de var, onlarla birlikte gidip görelim istedim.

Baştan da söylediğim gibi, edebiyat hocalarımın, içerik olarak tam bir etkileri olmadı bende. Bir yerde, yolumu kendim yapma durumunda kaldım. Ama daima el üstünde tuttular beni!

Bir de, edebiyat hocalarından ayrı hocalar da vardır in-

sanda edebiyat duygusunu uyandıran. Yahut o itiyi ondan gören... Bir Fransızca hocamız vardı. Adını şimdi unuttum, soyadı Bahri... Çok yaşlı bir adamdı. İnhisarlardan emekli olmuş, iyi Fransızca bildiği için Bilecik'te Fransızca hocalığı yapıyordu. O hoca bende etkili olmuştur: Eskiyi kurcalaması, ayrıntılara inmesi bakımından... Bir de, benimle edebi şakalar yapması bakımından!

Ben, ilkokula bir yıl geç gittim. Hastaydım... Gittiğim zaman okuma yazmayı, her şeyi biliyordum. Hatta amcam bana, beş sıfırlı rakamlarla matematik yapmayı bile öğretmişti. Bu yüzden, birinci sınıfta, arkadaşlarımla aramızda büyük bir fark vardı. O fark hep devam etti. Bu beni tembel olmaya götürdü. Ama bir yandan da, dışardan okumaya götürdü...

Ben okumaya, din kitapları, halk kitapları, cenk kitapları okuyarak başladım. Aynı kitabı yüz kere okumak ama... O şekilde başladım. İlkokul üçten sonra, ve daha çok ortaokulda, daha çok edebiyat kitapları, romanlar gibi yapıtlara yaklaşabildim. Ama ondan sonra hız kazandı bu bende. Yeni edebiyatı üniversitede yakalayabildim. Lisede aruzcuydum. Eski edebiyatçıydım! 1940'la gelen şiir devrimini pek sevmiyordum!.. Sonradan, onlardan çok yararlandım.

Aileme gelince: Ailem sözel bir aileydi. Amcam okurdu. Babam, pek bir şey okumazdı. Ama konuşmayı severdi. Konuşmayı çok seven bir ailenin çocuğuyum... Yalnız, şiir itisini annemden aldığımı söyleyebilirim. Daha çok küçükken, beş yaşındayken, dört yaşındayken, annem bana *Kerem ile Aslı* öyküsünü, bütünüyle, manzum yerleri de dahil, oturup okurdu. Hatta bazen gönlümü almak için, bazan bir bardak süt içirmek için, –çok inatçıydım!– eşikte oturur, elinde bir çay bardağında süt, bütün *Kerem ile Aslı*'yı okur, çömelmiştir;

ben yine istemem; bu sefer bir tane tokat atar ve giderdi... Ama annemin, onu okuma tutkusu; işte, "Ateş Kerem, tutuş Kerem, yan Kerem" hep ondan kalmıştır... Bende böyle bir şey uyanmıştır....

İlk edebiyat sevincini de şöyle hissettim galiba: İkinci sınıftayız. Halamın oğlu var. Birlikteyiz. Tatil... Elimizde birer defter var. Bir şeyler yazalım dedik... Arkadaşlarla konuşma gibi bir şey, falan... Bu, bana büyük bir haz verdi. Bu haz, herhalde yazar oluşumun başlangıcıdır.

Yazdıklarımı, hocalarıma hiç göstermedim. Aslında kimseye göstermedim! Siyasal Bilgiler'de gizlice şiir yazarken, arkadaşlarım vardı dergilerde şiir yayımlayan; onlara da göstermedim. Ama şair olarak anılırdım.

Aslında hiç parmak da kaldırmadım, sınıflarda! Lisedeki rahmetli edebiyat öğretmenimiz Ali Sedat Oksal'la bir anımız da vardır burda. Bir şey sorardı sınıfta, kimse bilmezdi. Hiç kimse parmak kaldırmazdı. Elini uzatır, "Orda biri parmak kaldırıyor gibi!" derdi, beni gösterirdi. Ben de kalkıp söylerdim.

Edebiyattan, Türkçeden, hemen her zaman en yüksek numarayı aldım; yani on aldım! Böyle çelişik numaralar aldığım dersler vardı. Sözgelimi, fizikten de hep en iyi numaraları aldım, ama kimyadan iyi değildim. Matematik? Şöyleydi: Hiç çalışmazdım! Çalışmazdım ama, o baştaki hızım devam ettiği için ve biliyorum diye beni tahtaya kaldırmadıkları için; bazı şeyleri de tahtaya kalkanlardan öğrendiğim gibi; yazılılarda matematikten ortalama yedi alırdım. Çünkü, çizimleri falan yapamazdım. Ev ödevlerini yapamazdım. Tarih dersim çok kuvvetliydi! Diyebilirim ki, edebiyat kadar kuvvetliydi. Buna karşılık coğrafya dersim vasattı... Sporcuydum! Futbolcuydum, cimnastikçiydim. Müzik dersim zayıftı. Resim dersim de iyi değildi. Yazı dersim? Çok iyiydi! Üni-

versitede de anayasa dersim çok iyiydi; ama, iyi not alamadım! Daha çok hukuk derslerim kuvvetliydi. Maliye ve iktisat derslerim o kadar iyi değildi.

Ortaokulda, on altı yaşındayken ben, okuma kitabı değişmişti. *Güzel Yazılar*... Süleyman Şevket Tanla yazmış; yeni edebiyat girmiş ilk kez, ortaokula yeni edebiyat girmiş... O sırada yirmi beş yaşında olan Necati Cumalı'nın şiirini, ben on altı yaşımda ders kitabında okudum! Yani o kuşak, yirmi beş yaşında ders kitabına girebiliyordu! Ben bugün elli sekiz yaşındayım, ortaöğrenim ders kitaplarında yokum!..

Bir de ilkokulda bir ödülüm var: Bir *Yavru Türk* dergisi cildi kazandırmıştı bana. Üçüncü sınıftaydık, sanırım. Öğretmen, tavşanla kaplumbağa öyküsünü anlattı bize. Dedi ki, gelecek ders bunu sizler yazın... Bu bir yarışmadır; birinci gelene, işte, şunu vereceğim... Ertesi derste yazdık hepimiz, verdik. Ben kazanmışım. Tek farkla: Herkes şöyle yazmış; bir tavşanla bir kaplumbağa arkadaş olmuşlardı... Ben şöyle demişim: "Bir tavşanla bir kaplumbağa *canciğer* arkadaş olmuşlardı." Ondan sonra uzun zaman, tahrir ödevlerinde bu "canciğer" lafını herkes kullanmaya başladı! Tatilinizi nasıl geçirdiniz? diye bir ödev veriliyor mesela. Herkes şöyle başlıyor: "Canciğer bir arkadaşım vardı..." Bu benim ilk ödülümdür.

Söyleşi: Necati Güngör

ARİTMETİK İYİ
KUŞLAR PEKİYİ

Lacivert İpek Helikopter

Pırasaya gözlük takın, onun resmi çıkar ortaya. Sakın yanlış anlamayın, çok sevimli bir adamdır. Çok şey bilir.

Tam köşeyi dönerken karşılaştık. Az kalsın çarpışıyorduk. Gülümsedi:

— Hiç uğramıyorsun yahu! dedi. Senin çocuk dergisinden ne haber?

— Yakında çıkıyor, diye karşılık verdim.

— İlk yazıyı yazdın mı?

— Nasıl başlayacağımı bilemiyorum.

— Hadi hadi! Yazarsın. Yalnız şunu unutma: Çocuklar her şeyi anlar. Her şeyden söz edebilirsin onlara. Enflasyondan bile.

— Ama...

— Aması yok bunun. Savaşlardan söz et; dünyayı sarsan günlerden. Bak, her ay ne kadar kitap çıkıyor. Şairler var. Ressamlar. Sonra, uzay bilginleri. Çevre kirlenmesi, İran'a ve Irak'a domates satıyormuşuz.

— Doğru. Çocuklar da dünyanın bir parçası değil mi? Bu yıl ilkokula başlayan çocukların sayısı 1 milyona yaklaşıyormuş.

— Bilemedin, 2 milyona yaklaşıyor. Türkiye nüfusunun yüzde 60'ını 18 yaşından küçük yurttaşlar oluşturur. Ne demek bu, bilir misin? Türkiye genç bir ülke demek.

— Evet.

— Bilgiçlik taslayan şeyler yazma. Serüvenlerden, düşlerden de söz et. Sözgelimi lacivert ipek helikopterler uçsun yazılarında. Bilgi de ver. Yavru balinanın ağırlığını söyle bakalım.

— Doğduğu gün 6 bin kilo. Boyu da 6 metre.

— Karganın ötücü kuşlar familyasından olduğunu biliyor muydun?

— Hayır. Ama nasıl olur, gak gak diye öter karga?

— Olsun. Hem de o familyanın öz ötücü takımındandır.

— Hep bilgi mi vereceğim çocuklara?

— Yok canım. Senin işin onlarda okuma tadı yaratmaya çalışmak.

— Haklısın.

— Daha neler var: Dede Korkut masalları, Hint kıyılarına daha kısa yoldan vardım derken, Amerika kıyılarına vuran Kristof Kolomb.

— Bir de Kristof Kolomb'un yumurtası var. Dünyanın yedi harikası var. Ağrı Dağı'nda Nuh'un gemisini arayanlar var. Var oğlu var.

— Böylece ilk yazı ortaya çıktı. Ama hakkımı isterim. Daha çok ben konuştum çünkü.

— Yazı parasının dörtte üçünü veririm.

— Yok yok. Yazının başlığını ben koyayım yeter.

— Ne olsun?

— Lacivert ipek helikopter.

Böyle dedi ve uzaklaştı.

Evet, çocuklar her şeyi anlar.

Gökte lacivert ipek bir helikopter.

Denizde bembeyaz bir gemi.

Kuş kanadı, dağlar, ovalar.

Behçet Necatigil

Ben, sen o;
Biz, siz, onlar,
Behçet Necatigil hepimizi anlattı.
Ev orada duruyordu. Yanında başka evler vardı.
Sokaklar akıp gidiyordu aralarından,
Küçük bir kız gazete satıyordu,
Bir kadın aynaya bakıyordu,
Ordaydı bakkallar, çarşılar, parklar orda;
Bir adam elinde fırça; kapısını boyuyordu;
Behçet Necatigil evine dönüyordu,
Şurası yazlık sinemaydı eskiden,
Şurdaki fotoğrafçının vitrininde
Herkesin yüzü vardı, ama ne tuhaf
Herkes ayrı yere bakıyordu.
Durdu Behçet Necatigil,
Eliyle alnını sildi;
Üzgünüm dedi,
Bir çalar saat almalıyım
O kadın yine aynaya baksın
Adam yine kapıyı boyasın
Küçük kız gazete satmasın
Bir çalar saatim olsun

Saniyeler evin beş halini söylesin
Ev, Eve, Evi, Evde, Evden,
Dakikalar bizi göstersin,
Ben, Sen, O, Biz, Siz, Onlar.

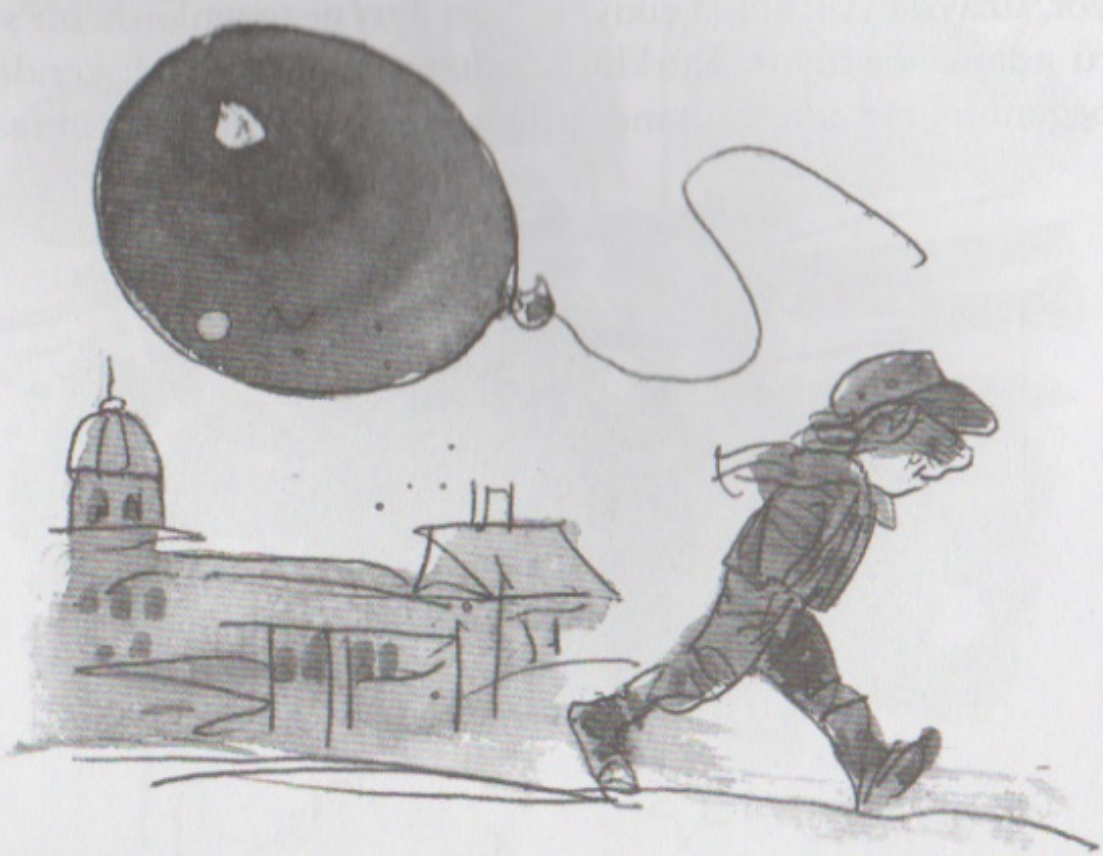
Altı Kitap

Ne kitaplar var! *Küçük Prens*'i okudunuz mu? Küçük bir gezegeni vardır Küçük Prens'in. İşte, uzayda bir gezegen. Ama nasıl küçük! El kadar bir yer. Küçük Prens de küçük elbet. Altın saçlı bir çocuk. Bir yanardağı, bir koyunu var, bir de çiçeği. Her sabah yanardağının lavlarını süpürüyor, koyununa ot veriyor, çiçeğini suluyor. Sonra bir gün, aklına esiyor, uzayda yolculuğa çıkıyor. Ayrı ayrı gezegenlerde bir sürü adama rastlıyor. Kürklü, kırmızı giysili bir kral; kendini beğenmiş bir adam; utandığı için içen, içtiği için de utanan

bir sarhoş; sürekli olarak sayılarla uğraşan, para hesapları yapan bir işadamı; bir sokak feneri bekçisi... Bu arada Küçük Prens'in yolu Dünya'ya düşmez mi?

Kırmızı Balon'a ne dersiniz? Umarım, okumuşsunuzdur o kitabı. Küçük Paskal'ın ve balonunun serüveni anlatılıyor. İyi bir balon kırmızı balon, sahibi nereye giderse, o da oraya gidiyor. Başöğretmen, otobüs biletçisi, sokak çocukları... Kimler yok ki kitapta! Aynı zamanda mert bir balon Pascal'ın balonu. Sokak çocukları Paskal'ı döverlerken onu yalnız bırakmıyor. Ama o çocuklardan birinin attığı serseri bir taşla patlayıveriyor. Yani ölüyor. Daha sonra bir sürü balon geliyor.

Alis'i tanıyor musunuz? Alis, canım; hani Harikalar Ülkesi'ne gitmişti. Tarla faresi neler anlatmıştı ona? Kupa Kraliçesi ne biçim bir kraliçeydi? *Alis Harikalar Ülkesinde*'yi okuyacaksınız, değil mi?

Yoksa bozuşuruz, ha! Bozuşuruz da ne olur, demeyin, sizin adınıza ben bir kez daha okurum o kitabı.

Define Adası'nda bir adam var. Eli kesik. O da çengel gibi demirden bir şey takmış koluna. Korkunç bir adam. Kimseye acımıyor.

Şeyi de okuyun. *Gülliver'in Yolculukları*'nı. Cüceler ne yapmış? Devler nasıl yaratıklarmış?

Ha, bir de *Robinson* var. Bindiği gemi batınca ıssız bir adaya düşüyor. Nasıl bir ada burası? Bir de keçi var. Ben o keçiyi çok sevdim. Nedenini sorarsınız, bilmiyorum.

Bunları söylüyorum ya, aslında elinize ne geçerse onu okuyun. Ya bir şey geçmezse...

O zaman da, oturun, bana mektup yazın.

Issız Ada

Ali'nin canı çok sıkılıyordu. Ayrıca bir şeye çok üzülmüştü. Çıkıp gidecekti, "Uzak bir yere," diyordu, "çok, çoook uzak!" Bir dünya haritası buldu. Parmağını Avustralya'nın doğusunda küçük bir adanın üzerine koydu. Ada öylesine küçüktü ki adı bile yazılmamıştı.

Oraya gidecekti işte.

Hemen yol hazırlığına koyuldu. Bir yandan da düşünüyordu; "Tırnak makasını unutmamalıyım. Olur ya, ıssız bir adadır. Dört tane sabun. Şu çekiç de işe yarar. Beş ekmek..." Liste uzadı gitti.

Yatağını, kitaplığını, annesini, babasını, kardeşlerini de götürmeye karar verdi. Peki ya arkadaşları? Onlar olmadan olur mu? Evet, onları da götürecekti. Tabii arkadaşlarının yakınlarını, evlerini, bisikletlerini de.

Okulu toptan götürmeliydi.

Listeye köşedeki bakkal, sinemalar, gazete getiren çocuk, postacı... Her şey, her şey girdi. Dedesi İzmir'de oturuyordu. Dedesiz ada olur mu? Dedesini götürmek için İzmir'i bütünüyle listeye aldı. Onu öbür iller izledi. Bütün ülkeyi götürmeliydi. Van Gölü, Toroslar, Ankara, Ürgüp ve Peri Bacaları, Kızılırmak, Ağrı Dağı...

Ama Türkiye'yi alıp götürürse, birçok sorun çıkmaz mıydı ortaya? Akdeniz'in ve Karadeniz'in suları o boşluğa akardı; Atlas Okyanusu da kendi sularını Akdeniz'in yerine doldururdu. Dünya haritası bozulurdu. Gemiler belki limanlara yanaşamazdı.

Bunca sorumluluğu yüklenmek ne demekti? Ali karar verdi. Dünyayı da götürmeliydi adasına. Paris'i, Amerika'yı, Nil Nehri'ni, Hint fakirlerini, Buda heykellerini, Po Ovası'nı, Kalahari Çölü'nü de listeye aldı.

Düşünün, 5 milyar insan, hayvanlar, bitkiler, saat kuleleri, tapınaklar, müzik aletleri, gözlükler, uzak yol kamyonları, kapalı spor salonları, müdürler, müdür yardımcıları, ekleriyle birlikte gazeteler, çocuk arabaları, güller, menekşeler... Hepsini, hepsini götürecekti.

Elbet, birtakım güçlükleri de vardı bunun.

Ee, ne yapalım, o kadarı da olsun artık.

Biz işimize bakalım. Yolcu yolunda gerek.

Ali hareket günü olarak pazarı seçti. O pazar, eksik var mı diye, durumunu son bir kez bütün ayrıntılarıyla gözden geçirdi. Bunu yaparken Nuh Peygamber kadar ciddiydi.

Ve yola çıkıldı.

Ali'nin içinde açıklanmaz bir ürperti vardı.

İşte gidiyordu. Artık canı sıkılmayacaktı.

Dört Büyük Şair

— Şu iki ay içinde dört büyük şair için anma günleri düzenlendi. Şiirleri okundu, anıları tazelendi, sanat güçleri ve kültür hayatımıza getirdikleri yenilikler açık oturumlarda tartışıldı.

— Biliyorum bunların hangi şairlerimiz olduklarını soracaksın bana. Biri Yahya Kemal Beyatlı.

— Evet, biri o. Öbürleri de Namık Kemal, Ahmet Haşim ve Orhan Veli Kanık. Adlarını biliyor musun? Şiirlerini okudun mu?

— Orhan Veli'nin bir iki şiirini okudum. Öbürlerinin adlarını da bilmeyen yoktur. Çok ünlü sanatçılar bunlar.

— Önce Namık Kemal'den başlayalım istersen. Özgürlük ve yurt şairidir o. Şiirimizi yenilemiştir. Padişahlara karşı halk için savaşım vermiştir. *Vatan Yahut Silistre* adlı oyununu yazmıştır. Sonunda sürgüne gönderildi.

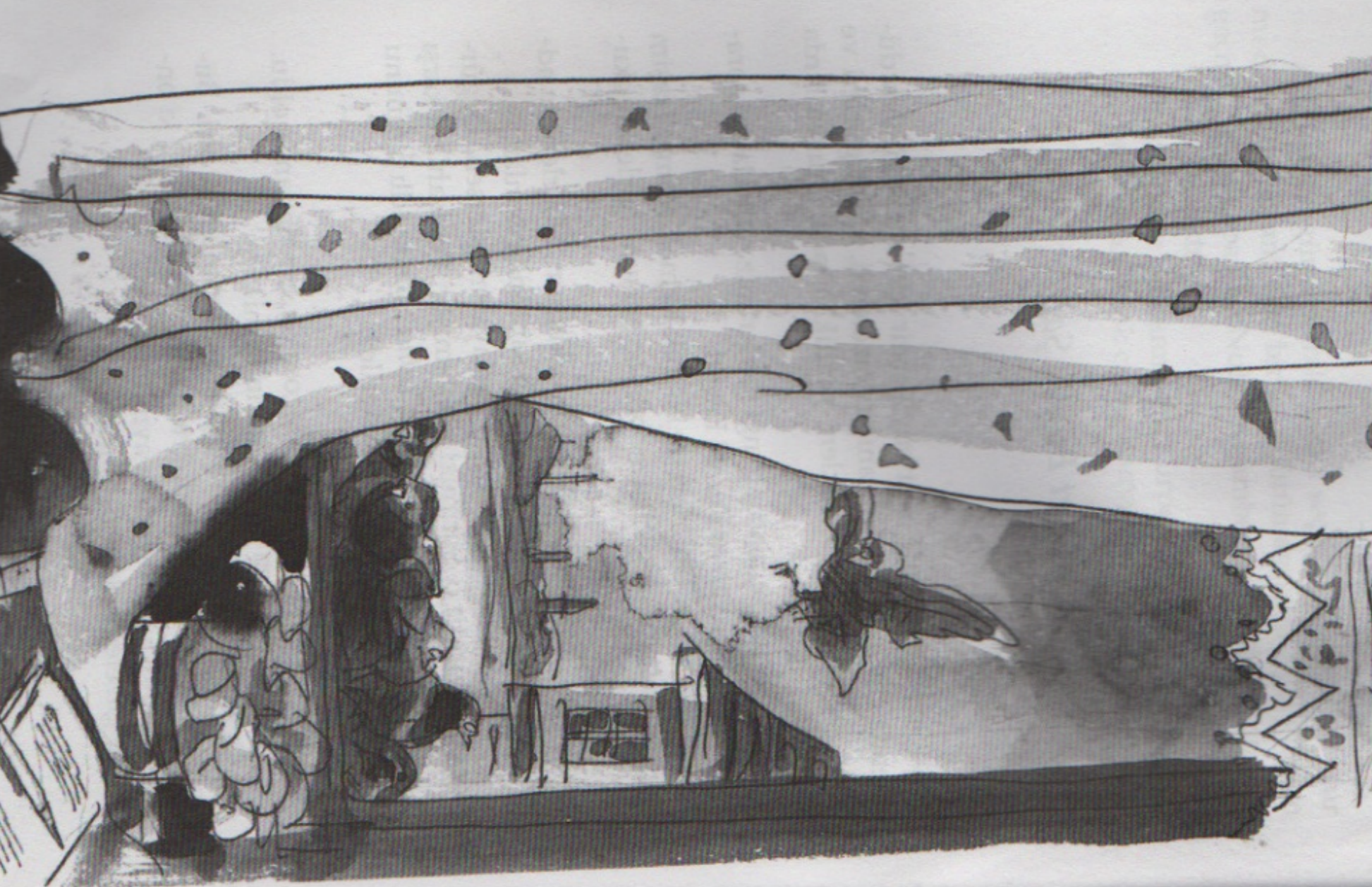
— Magosa'ya mı?

— Oraya. Zaten ölümü de Magosa'da, bir zindanda oldu.

— Yahya Kemal en büyük şairimiz mi?

— Öyle demeyelim. En büyük şairlerimizden biri. Büyük şairleri sıraya koymak doğru değil. Yarış atı değil ki onlar, birinci, ikinci, üçüncü diye ayıralım.

— Bir gazetede okumuştum...

— Hepsi büyüktür onların. Yahya Kemal, Türkçenin güzelliğini çok iyi bir biçimde ortaya koydu. İstanbul'u yazdı.

— Ahmet Haşim?

— O da Yahya Kemal'le aynı dönemde yaşamıştır. Şiirimizi çağdaş çizgiye getiren şairlerimizden biri de Ahmet Haşim'dir. Yalnızlık duygusunu, hüzünleri işlemiştir. Onun "Merdivenler" şiiri şöyle başlar:

Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden

— Ben bir kitapta onun şiirlerini gördüm. Dili çok eskiydi.

— Bugün senin anlayacağın dilde yazılmış şiirleri de vardır. Onları oku.

— Orhan Veli şakacı bir şair. Dili de bugünkü dil.

— Orhan Veli bize daha yakın bir zamanda yaşamış da ondan. Çok genç öldü. Otuz altı yaşında. Günümüzün şiirini

de o ve iki arkadaşı kurdu. Tabii, daha başka şairler de var, ama yeni şiir deyince önce o üçü akla gelir.

— Biri Oktay Rifat değil mi? Yaşıyor o.* Geçende bir ödül de almış.

— Evet. Behçet Necatigil Ödülü'nü aldı. Öbür arkadaşı da Melih Cevdet Anday.

— En genç şairler bunlar mı?

— Yok canım. Bugün Oktay Rifat da, Melih Cevdet Anday da yetmiş yaşına gelmiş ustalar. Bir sürü şair var ülkemizde. Ülkemiz bir şairler ülkesi.

— Homeros bile Anadolu'da doğmuş. İki gözü de görmezmiş onun.

— Ama dünya durdukça yaşayacak iki dev yapıt bırakmış arkasında: *İlyada* ve *Odysseia*.

— Bir iki Türk şairi daha sayar mısın? Ama yaşıyor olsun.

— Fazıl Hüsnü Dağlarca, Edip Cansever,** Hilmi Yavuz, İsmail Uyaroğlu.

— Cahit Külebi'yi*** unuttun.

— Cahit Külebi unutulur mu?

* Oktay Rifat, bu yazının yayımlandığı tarihte hayattaydı. Ölümü, 1988 (Haz. N.)

** Yazı yayımlandığı tarihte yaşıyordu. Ölümü, 1986 (Haz. N.)

*** Yazı yayımlandığı tarihte yaşıyordu. Ölümü, 2001 (Haz. N.)

İki Annesi Vardı

Bir ara bir dergi çıkarıyordum. Şair Ahmed Arif'ten hayat öyküsünü yazmasını istedim. Öyle, dergide yayımlamak için değil; kitap olarak basacaktım.

Ahmed Arif bu tür önerilere kulak asmaz. Ama, sanırım, beni seviyordu. Dostluğun, kardeşliğin sevginin açmayacağı kapı yoktur. Kabul etti. O gün nasıl sevindim bilemezsiniz.

Derken, Ahmed Arif'ten her hafta iki kalın zarf gelmeye başladı. (Ben İstanbul'daydım, o Ankara'da). Hayat öyküsü ve anıları bende birikti, birikti. Koca bir kitap oylumuna ulaştı.

Basamadım o kitabı. Bir süre sonra dergiyi de kapatmak zorunda kaldım. Şimdi bakıyorum, on yedi yıl geçmiş aradan.

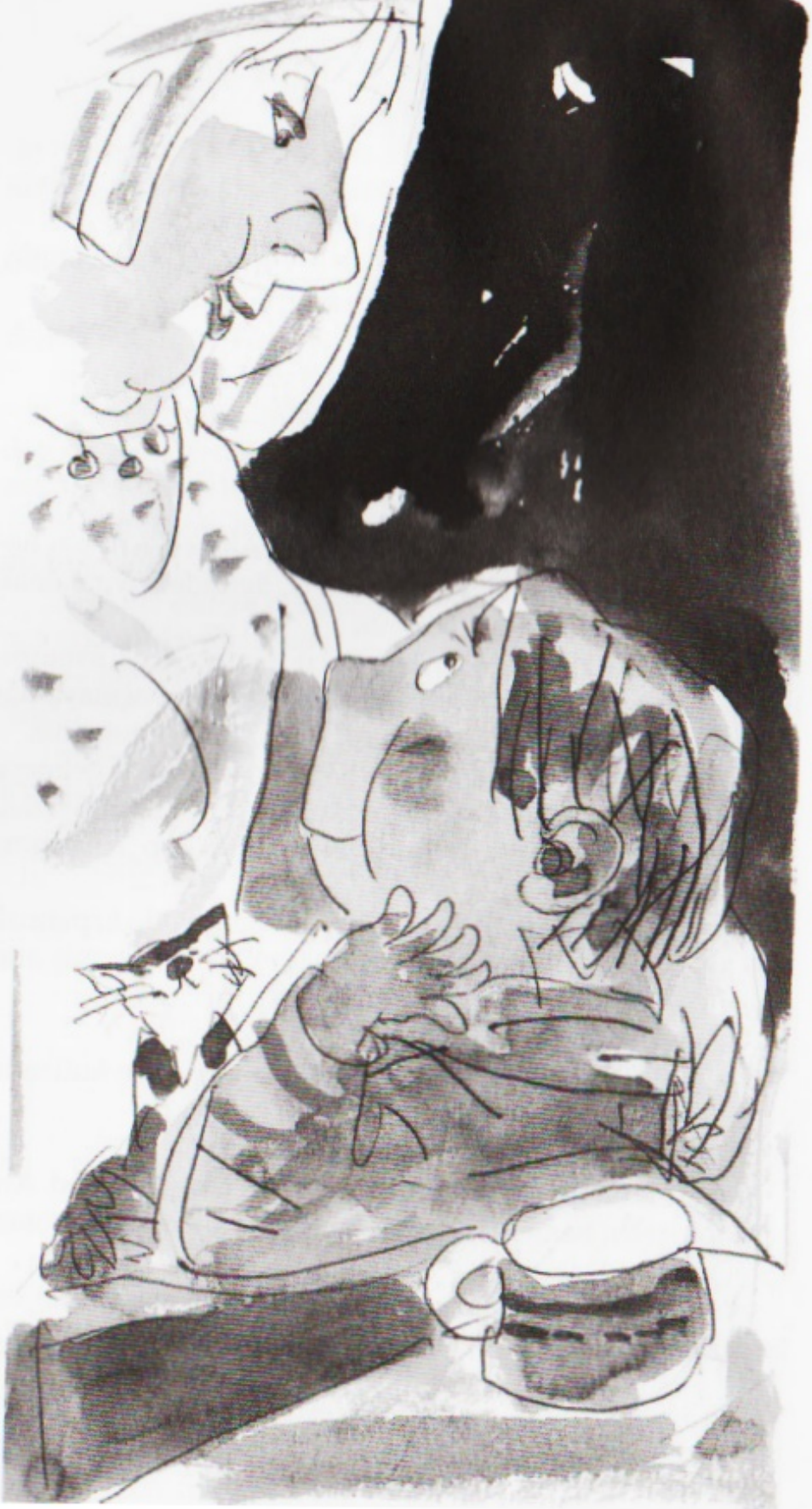
Bunları niçin söylüyorum?

Şunun için: Ahmed Arif'in, hayatını anlatırken kullandığı ilk cümle hiç aklımdan çıkmaz.

Şöyle başlıyordu: "Benim iki anam oldu..."

Annesi ölmüş, babası ikinci kez evlenmiş. Ahmed Arif eve yeni gelen hanımı öylesine sevmiş ki "anam" diyor onun için de.

Annemizin, babamızın yerini kimse tutamaz. Ama onlardan biri artık yok olmuşsa, ya da herhangi bir nedenle ya-

nımızdan gitmişse, yeni gelen kimsenin de insan olduğunu unutmamalıyız. Masallardaki ve öykülerdeki üvey ana, üvey baba tipleri bizi yanlış düşüncelere götürmemeli. Bir insan, bir yakın kişi olarak görmeliyiz onu. Kendi üstümüze düşeni yapmalıyız.

Unutmayalım, her şey karşılıklıdır. Sevgi sevgiyi çeker.

Her şeyi karşımızdakinden beklemeyelim. Bir adım da biz atalım. Bir, iki, üç, dört, beş...

Başlıyorum;

Bir: Ona karşı güleryüzlü olun.

İki: Ondan bir şey isteyin. Sözgelimi bir öykü anlatsın size.

Üç: Ona bir şey verin: Küçük bir şey, bir mendil, bir çiçek...

Dört: Ona küçük bir şey söyleyin: Deyin ki "Bugün hava çok güzel!" "Giysiniz yakışmış" deyin.

Beş: Bir şarkı söylüyorsa o şarkıya katılın.

Görüyorsunuz, oldu bile.

Ardından altı gelir, yedi ve sekiz gelir.

Ve her şey gelir.

Yılbaşı Gecesinde İller

1984 çıkıp gidiyordu dünyadan. Saat 24'e doğru 67 ilimizin bazılarında bir sürü olay oldu. Ben bunların ancak bir kısmını anlatacağım. Tabii, çok küçük olaylar.

Ankara'da bir çocuk erken uyudu, düşünde bir ırmağın kıyısında kocaman bir çiçek gördü; ata benziyordu çiçek; konuşuyordu da. "Ben", dedi, "gelecek yüzyılın çiçeğiyim."

İstanbul'da, Dolmabahçe'deki küçük saat kulesine bir kuş kondu. On renkliydi. "Ben", dedi, "aslında on iki renkliyimdir, temmuzum ve ağustosum koptu."

İzmir'de, Karşıyaka'da sevinçli sesler işitildi. Bunlar yunus balıklarının sesleriydi. "Bizler," dediler, "bir kaptan gördük, parmaklarını sıcak ölçer olarak kullanıyordu."

Kars'ta bir kale vardı. Tarihçidir. Sosyal bilgiler dersinden hep tam not almıştır. "Ben, 1883'ü çok sevmiştim," dedi, "şimdi yüz yaşına girmiştir; kim bilir nerelerde?"

Bursa'daki Yeşil Cami, Edirne'deki Selimiye Camii'ni düşünüyordu. "Hiçbir yılbaşını birlikte geçirmedik. Ama minarelerimizin uçları anten gibidir; onların sayesinde haberle-

şebiliyoruz. Bu gece, Edirne'de çok mu rüzgâr var acaba? Şu saate kadar bağlantı kuramadık."

Aydın'da, trenden bir adam indi, elinde kocaman bir torba vardı. Naylon torbalar olur ya, işte onlardan. "Eyvah!" dedi, "başkasının torbasını almışım. Bunun içinde birkaç oyuncak var. Şimdi beni Noel Baba sanacaklar."

Trabzon'da kıyı sessiz ve iyice tenhaydı. Bir taka çalkanıp duruyordu suda. "Çok şükür," dedi, "bu gece ay ışığı var; onunla kutluyorum yeni yılı."

Mersin'in dağ köylerinden biri de Aslanköy'dür. Bu köyde yaşlı bir çam ağacı gözlüklerini takmış, masanın başına geçmiş bir şeyler yazıyordu: "Nedir bu yılbaşı günlerinde biz çam ağaçlarının başına gelenler! Danıştay'a başvuracağız. Büyük Millet Meclisi'ne de dilekçe sunduk. Hep bizim dallarımızı mı kesecekler?"

İşte daha birçok şey oldu.

Erzurum kar altındaydı.

Bir kadın üşüyordu.

Bir otobüs bir yokuşu tırmanırken birdenbire durdu. "Buraya kadar arkadaşlar!" diye bağırdı yolculara. "Ben geri dönüyorum."

Döndü. Hızla aşağı doğru ilerlemeye başladı. Yolcular önce şaşırmış, sonra da korkmuşlardı. Hepsi buz kesilmişti sanki. Ama biraz sonra otobüs yeniden göründü. Bu kez çok neşeliydi! "Şaka!" dedi, "şaka yaptım yahu! 1 Nisan şakası olur da, 1 Ocak şakası olmaz mı?"

Gülmek

Eve dönüyordum. Baktım, bizim gözlüklü orda. Başını kaldırmış, yukarlara bakıyor. Beni görünce gülümsedi:

— Yazılarını izliyorum, dedi. Ama benim öğütlerimi, tam tutmadığını da söyleyim.

— Nasıl yani?

— Yine bilgiçlik taslıyorsun. Daha içten olamaz mısın? Sonra nedir o sandalyeler, koltuklar, tabureler? Bilmece köşesini vermediler ki sana? Yazacaksan doğru dürüst yaz.

— Sandım ki...

— Küçük şeyleri işleyeceksin. Küçük şeyler önemlidir. Ama hepsi de gerçeğe dayanmalı. Sözgelimi, Atatürk'ün kuru fasulyeyi çok sevdiğini biliyor muydun?

— Hayır.

— Çok severdi. Napolyon bir elini hep karnının üstünde tutardı. Neden?

— Böylece daha görkemli olduğunu sanıyordu herhalde.

— Yok canım, Napolyon'un midesinde ülser vardı. Elini bastırarak duyduğu ağrıyı azaltmak isterdi. Daha doğrusu, farkında olmadan eli karnına giderdi. Napolyon'un son günlerinde, hiç gülmediği söylenir. Ben gülmenin her şeye iyi geleceğine inanırım. Napolyon, biraz gülebilseydi, ülseri de, tam iyileşmese bile, azalırdı.

— Kusura bakmayın, hiç de bilimsel bulmadım bu sözünüzü.

— Ben bilimseldir demedim. İyi geldiğini söyledim. Ayrıca psikoloji bilimi, böyle durumları kavrar. Kendi kendine telkin söz konusu burda. Gülmek, dünyaya iyimser ve eğlendirici biçimde yaklaşmaktır. Bu da gülen kişiyi güçlü yapar. Gülen yüz güzeldir.

— En güzel halimiz, güler halimizdir.

— Havalar güzel gidiyorsa, doğa da gülüyor demektir.

— Bebekler her şeyiyle gülerler: Dizleriyle, dirsekleriyle, parmak boğumlarıyla, pabuçlarıyla.

— Renkler, birbirini değiştirir ve ortaya kocaman bir gülümseme çıkar.

— Yaz günleri! Uzun yaz günleri vardır.

— Caddeler, tıklım tıklım insan doludur; kalabalıkla güler caddeler.

— Otomobiller akar gider, motosikletler kahkaha atar.

— Bir çiçek adı: Papatya.

— Bir yıldız adı: Çobanyıldızı.

— Üç çeşit kömür: Taşkömürü, Kok, Linyit.

Ünlü Ressam

Ünlü ressam sesini hiç yükseltmiyordu, ağır ağır konuşmaya başladı:

— Çocukların yaptığı resimlere bayılıyorum. Çok özgür çalışıyor onlar. Bir şey yapmak isterlerken başka şeyler de çıkıyor ortaya.

— Nasıl yani?

— Renkler ve çizgiler onları alıp götürüyor.

— En çok neye kızarsınız?

— Resim yaparken cetvel kullananlara. Bir kedi, düşünün. Yumuşacık, yusyuvarlak bir yaratıktır kedi. Ama, nerdeyse kediyi bile çizerken cetvel kullanacak kimseler var. Onlara çok kızarım.

— Ama düz çizgili nesneler var. Ev gibi, vapur gibi, masa gibi.

— Resim cetvelle yapılmaz efendim, isterse yamuk olsun, elimizle yapacağız evi de, vapuru da, masayı da. Canımı sıkan bir şey daha var; bazıları resmi önce kurşun kalemle yapıp sonra boyayla üstünden gidiyorlar.

— Resim düzeltilmez mi?

— Düzeltmemek daha iyi. Ben olsam, düzeltmem; yenisini yaparım.

— Ama o başka bir resim olup çıkar.

— Daha iyi ya!

— Bazı ressamların doğadaki renkleri başka türlü kullandıkları görülüyor. Örneğin ağacı mavi yapraklı yapıyorlar.

— Önce renkleri yerinde kullanmayı öğrenmeli. Ondan sonra her şey serbest.

— Yedi renkle mi?

— Ne yedisi? Boyaları birbirine karıştırınca milyonlarca renk çıkar.

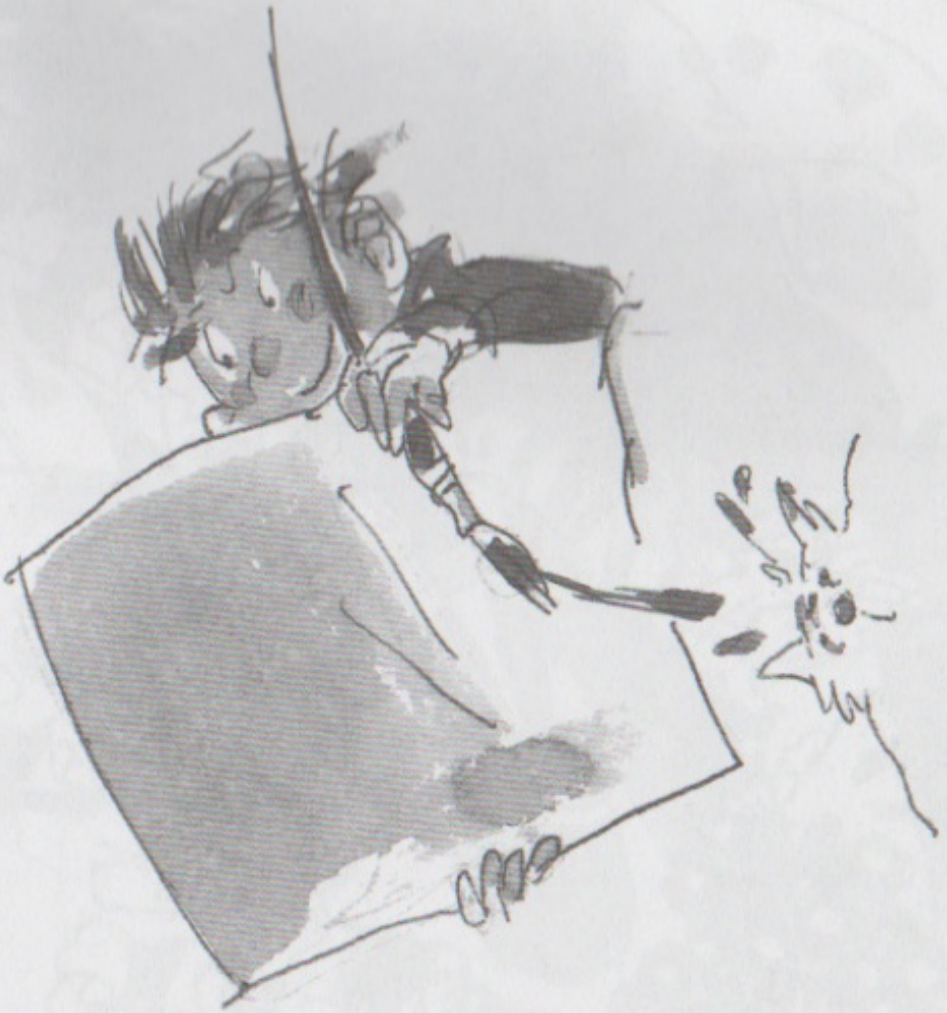
— Ressam kime denir?

— Renklerle yaşayan kimseye?

— Şair?

— Şair de sözcüklerle yaşar.

— Demirci?

— Demir döğer.

— Kuş?

— Uçar. Bazen de konar.

— Çarşamba?

— Çarşaf dokur.

— Üç ressam adı sayar mısınız?

— Leonardo Da Vinci, Rafaello, Picasso.

— Üç Türk Ressamı?

— Şeker Ahmet Paşa, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Cihat Burak.

— Bir de Fatih Sultan Mehmet'in portresini yapan sanatçı vardı.

— Bellini'dir onun adı. İtalyan'dır. Sonradan Venedik Cumhuriyeti'nin ressamı olmuştur.

— Poster ne demek?

— Ticaret amacı olmayan afiş demek.

Ünlü ressam bu son sözü söyledikten sonra gözlüklerini çıkardı. Sildi. Gözleri belirsiz bir ikindi vakti gibiydi.

Ceren Doğan'la Konuştum

Ceren Doğan 5,5, yaşında. 6 yaş grubundan bu yıl ilkokula başladı. Kadıköy, Şefizade İlkokulu'nun 1/H sınıfında. Yılbaşında okumayı söktü. Şimdi *Çocukça* da okuyor. Kendisiyle bir röportaj yapmak istediğimi söyledim. Çok sevindi. Ve konuşmaya başladık.

— Sence harf nedir?

— Harf yazı gibidir.

— Yazı?

— O da öğrenme gibi.

— Öğrenmesek olmaz mı?

— Olmaz. Öğrenmeden yaşayamayız.

— Kedi?

— Kedi de öğreniyor. Annesinin miyavlamasıyla.

— Sınıfta, sırada kaç kişi oturuyorsunuz? Öğretmeninizin adı ne? Daha bir şeyler söyle işte.

— Öğretmenimizin adı Belkıs Hızal. Sırada önce üç kişi oturuyorduk. Şimdi iki kişi, Sevinç'le ben. İlk sıralarda çok canım sıkılıyordu. Çünkü oyun azdı. Teneffüslerde silgiyle oyun oynuyordu. Ama hemen öğretmen geliyordu. Uyduruk resimler, yani büyük resimler yapıyorduk tahtaya. Öbür sınıfı, yani 7 yaş grubu bizden çok daha usluymuş. Ama biz de bir şey yapmıyoruz ki. Pembo'm var. Beslenme çantam. Onun mavi çizgileri olsun isterdim. Babam Ankara'da, ona mektup yazacağım. Daha ne anlatayım?

— Önlüklü, yakalı bir fotoğrafını verir misin?

— Önlüklü, yakalı resmim var, ama güzel çıkmamış. Bunu vereyim.

— Televizyonda izlediğin çocuk dizilerinden en çok hangilerini sevdin?

— *Vikingler* vardı. Bir de *Uçan Kaz*'ı çok seviyorum. Büyükler için olan programları da izlerim. Ama şimdi okul var, erkenden yatıyorum.

— Bu dizilerde, filmlerde hoşuna gitmeyen, eleştirdiğin yanlar yok mu?

— Bunun için düşünmem gerek.

— Hani bir tane bile...

— Dizide birini bir adam konuşturuyor, sonra başka bir filmde aynı ses başkasından çıkıyor. O zaman aklıma hemen önceki dizi geliyor. İkisi de aynı kişi sanki.

— Sonra...

— Sonra, çocuk dizileri çok kısa.

— Okulu da eleştirir misin?

— Orada annemi özlüyorum. Saate bakmayı da öğrenemedim.

— Kitap okuyor musun?

— O kadar hızlı değil. Okumam hızlansın, annemin bana okuduğu kitapları bir de kendim okuyacağım.

— Ne gibi kitaplar sözgelimi?

— *Kırmızı Balon* sözgelimi.

Renkler Ölmüyordu

Minibüsler vardı orda. Deniz uzaktan görünüyordu. Çocuk ağır çantasını öbür eline aldı. Burnunun ucu ve yanakları kızarmıştı. Okul çıkışında her gün burdan geçerdi. Bu kalabalığı, bu hızlı hızlı yürüyen ve hiçbirini tanımadığı insanları seviyordu. Bir an kentin bomboş olduğunu düşündü. Evler, işyerleri, vapurlar, sokaklar bomboş... Bir üperti duydu.

Aklına annesi babası geldi hemen. Gazeteler. Ne çok gazete vardı! Taze gazete kokusu. Birinci sınıfta alfabe kokusu. Hava soğuktu, ama yaşamanın şu anda, şu caddede yürüyor olmanın bir sıcaklığı vardı.

Elbise temizleyicisine uğrayacaktı. Ayrıca fırından ekmek alacaktı. Güzeldi bunlar.

Martılar da çok hızlıydılar.

Renk renk otomobiller.

Bir adam öksürüyordu. Bin yaşında bir öksürük.

Andersen'in *Masallar*'ı, TV'de *Uçan Kaz, Uzun Çoraplı Kız*... Pippi o kadar ileri gitmemeliydi, diye düşündü. Bütün gücünü hemen göstermesi gerekir miydi? Olan bize oldu işte...

Romalı giysileri, deniz fenerleri...

Bir an bütün ders kitaplarının sokakta yürüdüğünü düşündü. İşte şu adam cebinden para çıkarıyor, karşılığında

büfeciden kâğıt mendil alıyor. Sosyal Bilgiler'den çıkmış ikisi de. Konuşunca *Dilbilgisi* çıkıyor ortaya. Büfeci paranın gerisini adama veriyor: Bu da *Aritmetik*.

Bir kadın, kızını elinden tutmuş sürüklüyor. Böyle kadınlar da var. Kız ise annesinden bir şey istemiş belli ki. *Masal*. İşte o istediği.

Otobüsler tıklım tıklım dolu. İçlerindeki her insan ayrı kişi; ayrı özlemleri var hepsinin, *Roman* olmuyor mu bu?

Peki *Şiir* ne? Bütün bunların hepsinin kendisinde uyandırdığı karışık ama güzel duygu mu yoksa?

Çocuk, ağırlaşmış çantasını tekrar öbür eline geçirdi. Ha-

yır o kadar da ağır değil.

Bir şey artık ağır gelmiyorsa, ya da daha az geliyorsa, o nedir bilir misiniz? Yaşama sevincidir.

Çocuk adımlarını sıklaştırdı.

Bir köpek kuyruğunu sallıyordu. Bir pencerede yan yana çiçek saksıları vardı.

Bir adam, çocuk arabasından bozularak yapılmış yürür tezgâhında ev gereçleri satıyordu: "Ne alırsan 100 liraya!.."

Düşündü çocuk: "Ne kadar sevgin varsa, o kadar iyi yaşarsın" gibi bir cümle geldi aklına. Bir yerde mi okumuştu. Hay Allah nerde okumuştu bu cümleyi?

Hava soğuktu. Ama renkler kolay kolay ölmüyordu.

Solan çiçeklere ne diyelim?

Reklamlar

— Danimarka dedi ki, ben Prens Hamlet'in ülkesiyim.

— Kedi dedi ki, benden temizi var mı?

— Tavşan dedi ki, benim dışkım bile temiz, ne haber. Ne kokar ne bulaşır.

— Başbakan Turgut Özal dedi ki, ben zayıflamak için Amerika'ya gitmiş adamım.

— Amerika dedi ki Roma'yım ben! Çağdaş Roma İmparatorluğu! Bu ne demek anlayın işte.

— Musti dedi ki, beni çizen ressam daha usta olsaydı, görürdünüz o zaman beni. Ağzımı burnumu bir oynatabilseydim.

— 1. sınıf öğrencisi Ceren dedi ki, bu siyah ve güzel pabuçları ben seçtim.

— 2. sınıf öğrencisi Kerem dedi ki, bizim doktor baba yine evi değiştirdi.

— 3. sınıf öğrencisi Güçlü dedi ki, annem TOFAŞ'ta, babam ENKA'da görevli.

— 4. sınıf öğrencisi Ahmet dedi ki, benim babam trafik polisi. O "dur" deyince, her şey durur.

— 5. sınıf öğrencisi Neşe dedi ki, biz Eskişehir'de oturuyoruz. Porsuk suyu iyidir.

— Ünlü şair Fazıl Hüsnü Dağlarca dedi ki, ben Moda'da otururum ve hiç düzyazı yazmam.

— Galata Köprüsü dedi ki, her köprüye aldanmayın; benim üstümden her gün yarım milyon insan geçer.

— Boğaz Köprüsü dedi ki, para etmesem satışa çıkarırlar mıydı beni.

— Belediye Başkanı dedi ki, ben şu bin yıllık Haliç'i temizleyen adam olarak tarihe geçeceğim.

— Ayasofya dedi ki, hem ince hem kalın minaresi olan tek cami benim.

— Kızkulesi dedi ki, beni İstanbullular unuttu. Ama bütün Anadolu bilir.

— Keçi dedi ki, ne demek istiyorsunuz yani? Bizim de boynuzlarımız yok mu?

— Orman dedi ki, sen erozyondan daha zararlısın be keçi! Hadi söyletme beni.

— Sandalye dedi ki, iskemleleri hiç kıskanmam. Ama koltuk görünce bacaklarım birbirine dolaşıyor.

— Ayı dedi ki, olmaz! Bu kadarı da olmaz! Yani demek istiyorum ki...

— Çocuklar için yazmak. Yazarsın.
Yalnız şunu unutma:
Çocuklar her şeyi anlar.
Her şeyden söz edebilirsin onlara.
Enflasyondan bile.
— Bilgiçlik taslayan şeyler yazma.
Daha içten ol. Serüvenlerden düşlerden söz et.
Sözgelimi, lacivert ipek helikopterler
uçsun yazılarında.
Bilgi de ver.
— Senin işin onlarda okuma tadı yaratmaya
çalışmak.

Bu öğütleri dinleyen Cemal Süreya'nın *Çocukça* dergisinde yazdığı 12 küçük serüven.
Unutmayın, en güzel halimiz, güler halimizdir.

ISBN 978-975-363-485-4
9 789753 634854
5 YTL